

УДК 178.(73+410)

Юрій СКИБА

доктор педагогічних наук, доцент,
головний науковий співробітник Інституту вищої освіти НАПН України
Київ, 01014 Україна
e-mail: yuri_skiba@ukr.net

ДЕРЖАВНІ ВИМОГИ ДО ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ АСИСТЕНТІВ (ВИПУСКНИКІВ) ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ АВСТРАЛІЇ

У статті розкрито особливості професійних стандартів для асистентів (випускників) закладів вищої освіти Австралії. Встановлено, що у всіх семи професійних стандартах для асистентів (випускників) закладів вищої освіти наголошується якими професійними знаннями, професійною практикою і професійною взаємодією вони повинні володіти. Проаналізовано дескриптори оцінювання професійних компетентностей асистентів (випускників) закладів вищої освіти Австралії.

Ключові слова: професійний стандарт, професійні компетентності, асистент, випускник, заклад вищої освіти, Австралія.

Глобалізаційні процеси в політиці, економіці, торгівлі, культурі, освіті вплинули на підвищення вимог до професійних компетентностей працівників внаслідок зростання конкуренції між фахівцями різних держав на міжнародному ринку праці. Враховуючи означені тенденції на міжнародному ринку праці провідні країни світу одним із перспективних завдань подальшого розвитку держави вбачають у реформуванні освітньої системи, зокрема впровадження міжнародних стандартів щодо забезпечення якості підготовки майбутніх фахівців, підвищення професійної компетентності педагогічних і науково-педагогічних працівників тощо. Значну увагу до результатів реформування освітньої системи та майбутніх реформ в освіті приділяє уряд Австралії свідчення цього є рішення лідерів цієї країни заслуховувати досягнення вищої освіти в австралійських закладах вищої освіти на своїх засіданнях [1]. Тому доцільність вивчення досвіду Австралії щодо реформування системи освіти та запровадження професійних стандартів для асистентів (випускників) закладів вищої освіти може посприяти підвищенню якості добору, підготовки та професійного розвитку педагогічних і науково-педагогічних працівників України.

Австралійські професійні стандарти для асистентів (випускників) закладів вищої освіти є публічною заявою для громадськості про підвищення якості навчання та ефективності викладання у закладах середньої та вищої освіти. Стандарти насамперед встановлюють певні рамки щодо рівня загальних і спеціальних компетентностей необхідних для здійснення практичної педагогічної діяльності і є потужним мотиваційним чинником

для педагогічних і науково-педагогічних працівників щодо кар'єрного зростання [5]. Стандарти визначають професійні навчальні цілі, а подані дескриптори дають можливість асистентам (випускникам) закладів вищої освіти оцінити свої досягнення, успіхи у навчанні та викладанні, а також здійснити рефлексію щодо особистої самореалізації. Загалом Стандарти сприяють професіоналізації викладання та підвищення статусу професії педагогічних і науково-педагогічних працівників закладів середньої та вищої освіти Австралії.

Таким чином, дослідження цілей, принципів, структури, змісту, дескрипторів австралійських професійних стандартів для асистентів (випускників) закладів вищої освіти є актуальним питанням і для України.

Метою статті є проаналізувати мету, структуру, зміст професійного стандарту для асистентів (випускників) закладів вищої освіти Австралії та можливість його використання при розробленні вітчизняних професійних стандартів і профілів педагогічних і науково-педагогічних працівників.

Якість професійної діяльності асистента (випускника) закладу вищої освіти вважається необхідною складовою освітньої реформи Австралії зорієнтованою на покращення досягнень студентів і забезпечення його сучасними знаннями світового рівня. Враховуючи, що педагогічні та науково-педагогічні працівники мають потужний вплив на студентів, оскільки є для них джерелом натхнення, здійснюють постійний і послідовний виховний вплив, безпосередньо впливають на їх вибір щодо подальшої освіти, роботи, у зв'язку з цим вони несуть значну відповідальність за підготовку молодих людей до успішної професійної

діяльності та продуктивного життя, що відповідає Мельбурнській декларації [2]. Тому розроблення професійних стандартів для асистентів (випускників) закладів вищої освіти Австралії орієнтоване на залучення найкращих молодих фахівців готових і здатних до здійснення ефектвної педагогічної діяльності та подальшого розвитку своїх професійних компетентностей, водночас забезпечити на офіційному рівні визнання досягнень і здобутків асистентів (випускників), сприяти вдосконаленню якості їх викладання і формувати позитивне ставлення до них громадськості.

В основу розроблення Австралійських професійних стандартів для асистентів (випускників) закладів вищої освіти та їх дескрипторів покладено опис професійних компетентностей, що використовують акредитаційні та реєстраційні органи, роботодавці та фахівці професійних асоціації [4, 5].

Австралійські професійні стандарти для асистентів (випускників) закладів вищої освіти складаються з семи стандартів (знати студентів і як вони навчаються; знати зміст і методику викладання; планувати та впроваджувати ефективне навчання та викладання; створювати та підтримувати сприятливі та безпечні навчальні середовища; оцінювати, надавати відгуки та звіти про навчання студентів; займатися професійним навчанням; професійно співпрацювати з колегами, батьками і громадою) в яких окреслено, якими компетентностями вони мають володіти. Сім стандартів ідентифікують кваліфікаційні вимоги до асистента (випускника) у трьох сферах професійної діяльності (професійні знання, професійна практика та професійна взаємодія). Усі Стандарти взаємопов'язані, взаємозалежні та взаємодоповнюють один одного [4, 6].

Коротко проаналізуємо державні вимоги до асистентів (випускників) закладів вищої освіти Австралії. Асистенти (випускники) закладу вищої освіти мають володіти професійною кваліфікацією відповідно до вимог акредитованих програм на національному рівні. Присудження цієї кваліфікації є підтвердженням того що вони повністю виконали освітню програму та досягли відповідних результатів навчання передбачених випускними стандартами. Після успішного завершення навчання, асистенти (випускники) володіють необхідними знаннями та навичками планування та управління навчальними програмами студентів. Вони демонструють знання та розуміння наслідків навчання для розвитку фізичних, культурних, соціальних, мовних та інтелектуальних якостей особистості; знають принципи

навчання та стратегії необхідні для організації диференційованого навчання для задоволення потреб різних вікових груп та осіб з особливими потребами.

Асистенти (випускники) демонструють розуміння змісту навчальної дисциплін, навчального плану та стратегії навчання; розробляють плани-конспекти навчальних занять відповідно до вимог навчального плану і здатні підготувати звітні матеріали; здійснюють оцінювання студентів і демонструють здатність до інтерпретації отриманих студентами оцінок як під час навчального процесу, так і під час педагогічної практики; вміють своєчасно вибирати і застосовувати відповідні види зворотного зв'язку, щоб покращити успішність студентів.

Асистенти (випускники) демонструють знання практичних стратегій для налагодження взаємозв'язку зі студентами та готовність керувати їхньою поведінкою; знають, як здійснювати підтримку добробуту та безпеки студентів, працювати різних умовах навчального середовища. Вони розуміють важливість співпраці з колегами, зовнішніми професіоналами і представниками громади; розуміють стратегії ефектвної та конфіденційної роботи з батьками і визнати їх роль в освіті студентів. Демонстрація професійних компетентностей, передбачених державними вимогами, відбувається асистентами (випускниками) закладів вищої освіти у межах їх конкретного навчального контексту на етапі експертизи [4, 8-9].

Більш детально охарактеризуємо і з'ясуємо особливості кожного Стандарту. Наприклад, Стандарту 1 щодо компетентностей пов'язаних із знанням студентів та їх навчальних здібностей подано у табл. 1.

Отже, як видно з табл. 1, у Стандарті 1 основними дескрипторами оцінювання компетентностей асистентів (випускників) закладу вищої освіти є володіння знаннями освітнього законодавства, особливостей фізичного, соціального та інтелектуального розвитку особистості, стратегій навчання. Вони повинні добре знати своїх студентів, у тому числі їх різноманітні мовні, культурні та релігійні традиції. Асистенти (випускники) закладу вищої освіти мають вміти структурувати навчальні заняття для задоволення фізичного, соціального та інтелектуального розвитку своїх студентів; мають знати зміст своїх предметів, фундаментальні поняття, структуру викладання нової інформації, здійснювати дослідження, що відповідають навчальним програмам; мають розуміти ефективності відповідних стратегій та особливості їх впровадження у навчальні програми.

Таблиця 1 – Австралійський професійний стандарт для асистентів (випускників) закладів вищої освіти (Стандарт 1 – Знати студентів та їх навчальні здібності) [4]

Компетентності
Демонструвати знання і розуміння фізичного, соціального та інтелектуального розвитку особистості, характеристики студентів впливати на їх навчання
Демонструвати знання і розуміння психолого-педагогічних досліджень з підвищення якості навчальних результатів студентів та використовувати їх для навчання студентів
Демонструвати знання стратегій навчання, які реагують на сильні сторони навчання і потреби студентів з різноманітними мовними, культурними, релігійними та соціально-економічними особливостями
Демонструвати широкі знання та розуміння впливу культури, культурної ідентичності та мовної сфери на освіту студентів аборигенів і мешканців островів Торресової протоки
Демонструвати знання і розуміння стратегій для диференційованого навчання для задоволення навчальних потреби конкретного студента
Демонструвати широкі знання та розуміння законодавчих вимог і стратегій викладання які підтримують навчання студентів із особливими потребами

У Стандарті 2 значна увага приділена знанню змісту і методики викладання (див. табл.2)

Таблиця 2 – Австралійський професійний стандарт для асистентів (випускників) закладів вищої освіти (Стандарт 2 – Знати зміст і методику викладання) [4]

Компетентності
Демонструвати знання і розуміння структури, понять, термінів і змісту навчальної дисципліни і стратегій викладання
Організовувати послідовне викладання та ефективне навчання змісту
Використовувати навчальний план для оцінювання та надання пропозиції щодо послідовності засвоєння знань, володіти методикою розроблення планів навчальних занять
Демонструвати широкі знання, розуміння і повагу до історії, культури, мови аборигенів і мешканців островів Торресової протоки
Знати і розуміти освітні і навчальні стратегії та їх застосування в навчальних закладах
Реалізувати стратегії викладання із використанням ІКТ для розширення навчальних можливостей студентів

Як видно із табл. 2, асистенти (випускники) спираючись на дослідження щодо освітніх потреб студентів мають враховувати їх у своїх навчальних контекстах. Вони повинні знати особистий досвід студентів та як він може впливати на подальше

їхнє навчання. Через педагогічну практику асистенти (випускники) повинні вміти розвивати у студентів практичні спеціальні компетентності в межах їх мають навчальної дисципліни; повинні використовувати інформаційно-комунікаційні технології для контекстуалізації та розширення можливостей студентів для навчання як у просторовому, так і часовому контексті забезпечуючи при цьому індивідуальну траєкторію навчання кожному студенту.

Вимоги до планування та впровадження ефективного навчання та викладання представлено у Стандарті 3 (див. табл.3)

Таблиця 3 – Австралійський професійний стандарт для асистентів (випускників) закладів вищої освіти (Стандарт 3 – Планування та впровадження ефективного навчання та викладання) [4]

Компетентності
Встановлювати навчальні цілі, які забезпечують досяжні завдання для студентів із різними особистісними здібностями
Планувати послідовність викладу змісту і засвоєння знань студентів на заняттях, добирати ефективні стратегії викладання
Використовувати різні стратегії викладання
Демонструвати знання різних технічних ресурсів, у тому числі ІКТ, що сприяють кращому засвоєнню матеріалу та підвищують мотивацію студентів до навчання
Демонструвати різні словесні та невербальні комунікаційні стратегії для залучення студентів до навчання
Демонструвати широкі знання стратегій, що можуть бути використані для оцінювання навчальних програм та результатів навчання студентів
Описувати різні стратегії залучення батьків до участі в освітньому процесі

Відповідно до матеріалів, поданих у табл. 3, дескрипторами у цьому стандарті для асистентів (випускників) закладів вищої освіти є володіння різними стратегіями ефективного викладання та використання їх під час навчального процесу, розроблення навчальних програм, посібників та планів конспектів навчальних занять; здатність систематично оцінювати всі аспекти своєї викладацької практика, для врахування і задоволення навчальних потреб своїх студентів. Вони мають інтерпретувати та використовувати результати оцінювання студентів власної професійної діяльності для підвищення ефективності і продуктивності викладання та покращення якості навчальних результатів студентів. Вони повинні вміти ефективно працюють на всіх етапах навчання, включаючи планування навчання та оцінювання, розроблення

навчальних програм, викладання, оцінювання, надання зворотного зв'язку студентам щодо їх навчальних досягнень.

Вимоги до асистентів (випускників) щодо особливостей створення та підтримки сприятливих та безпечних навчальних середовищ подано у Стандарті 4 (табл. 4).

Таблиця 4 – Австралійський професійний стандарт для асистентів (випускників) закладів вищої освіти (Стандарт 4 – Створення та підтримка сприятливих та безпечних навчальних середовищ) [4]

Компетентності
Визначати стратегії підтримки участь студентів під час здійснення навчальної діяльності в аудиторії
Демонструвати здатність до організації заняття та керівництва студентською групою в аудиторії
Демонструвати знання практичних підходів до управління студентами із складною поведінкою
Описувати стратегії та законодавчі вимоги для підтримки студентського добробуту і безпеки в межах навчального закладу як під час навчального процесу, так і позанавчальний час
Демонструвати розуміння стратегії підтримки безпечного, відповідального та етичного використання ІКТ у навчанні та викладанні

Отже, як свідчать відомості табл. 4, асистенти (випускники) закладів вищої освіти здатні описувати стратегії для підтримки студентського добробуту і безпеки в межах навчального закладу як під час навчального процесу, так і позанавчальний час, підтримувати безпечні, інклюзивні та складні навчальні середовища.

Значна увага у Стандарті 5 приділяється питанням оцінювання навчальних досягнень студентів, налагодженні зворотного зв'язку із ними (табл. 5).

Таблиця 5 – Австралійський професійний стандарт для асистентів (випускників) закладів вищої освіти (Стандарт 5 – Оцінювання, надання відгуків та повідомлень про навчання студентів) [4]

Компетентності
Демонструвати розуміння стратегій оцінювання, включаючи неформальний, формальний, діагностичний, формуючий і підсумкові підходи до оцінювання результатів навчання студентів
Демонструвати розуміння мети забезпечення своєчасності ознайомлення студентів про з їхніми результатами навчання
Демонструвати розуміння модерації оцінювання результатів навчання і підтримки навчання студента
Демонструвати здатність до інтерпретації оцінки результатів навчання студента та зміни навчальної практики
Демонструвати розуміння різних стратегій звітування студентами і мету дотримання точності та надійності щодо вагомих досягнень студента

Як зазначено у Стандарті 5 (табл.5), оцінювання є однією із ключових позицій встановлення якості навчання студентів. Асистенти (випускники) закладів вищої освіти Австралії мають демонструвати розуміння стратегій оцінювання, включаючи різні підходи до оцінювання результатів навчання студентів. Вони повинні демонструвати розуміння модерації оцінювання результатів навчання і здатність до інтерпретації оцінки результатів навчання студента та зміни навчальної практики.

Особлива увага у Стандарті 6 надається професійному розвитку асистента (випускника) закладу вищої освіти (див табл.6).

Таблиця 6 – Австралійський професійний стандарт для асистентів (випускників) закладів вищої освіти (Стандарт 6 – Займатися професійним навчанням) [4]

Компетентності
Демонструвати розуміння ролі австралійський професійних стандартів для педагогічних і науково-педагогічних працівників в ідентифікації навчальних потреб
Розуміти релевантність і відповідні джерела професійного навчання
Шукати та застосовувати конструктивні пропозиції керівників і колег для вдосконалення педагогічної практики
Демонструвати розуміння потреби у постійному професійному розвитку для підвищення якості викладання та як наслідок покращення результатів навчання студентів

Отже, як вказано у Стандарті 6 (табл. 6), потреба у постійному професійному розвитку є невід'ємною складовою вдосконалення професійних компетентностей асистентів (випускників) закладів вищої освіти Австралії. Вони повинні вміти шукати та застосовувати конструктивні пропозиції керівників і колег для вдосконалення педагогічної практики та демонструвати розуміння потреби у постійному професійному розвитку для підвищення якості викладання.

У Стандарті 7 подано вимоги до компетентностей щодо професійної співпраці асистентів (випускників) закладів вищої освіти з колегами, батьками та громадою (див табл.7).

Відповідно до Стандарту 7 (табл. 7), асистенти (випускники) закладів вищої освіти повинні керуватися у своїй професійній діяльності ключовими принципами етичної поведінки визначеними у кодексі для педагогічних та науково-педагогічних працівників; демонструвати повагу і професіоналізм у всіх взаємодіях зі студентами, колегами, батьки та громадськістю. Вони повинні

Таблиця 7 – Австралійський професійний стандарт для асистентів (випускників) закладів вищої освіти (Стандарт 7 – Професійно співпрацювати з колегами, батьками та громадою) [4]

Компетентності
Розуміти і застосовувати ключові принципи, подані у кодексі етики та поведінки для педагогічних та науково-педагогічних працівників
Розуміти релевантність законодавчої, адміністративної і організаційної політики і процесів необхідних педагогічним і науково-педагогічним працівникам закладів середньої та вищої освіти
Розуміти стратегії ефективною, толерантною і конфіденційною роботи з батьками студентів
Розуміти роль зовнішніх фахівців і представників громади у розширенні педагогічними і науково-педагогічними працівниками професійних знань та практики

чутливо ставитися до потреб батьків, коректно і ефективно спілкуватися з ними про навчальні досягнення їхніх дітей. Значна увага у цьому Стандарті приділяється здатності асистентів (випускників) працювати з одним або кількома колегами для досягнення спільної мети.

Отже, розроблені Стандарти для асистентів (випускників) закладів вищої освіти є невід'ємною частиною забезпечення якісного навчання та викладання в Австралійських закладах середньої та вищої освіти. У всіх стандартах наголошується, що асистенти (випускники) повинні демонструвати знання стратегій навчання і викладання, зокрема і особливостей інклюзивного навчання; розуміння стратегій підтримки сприятливого і безпечного середовища; історії, культури і мови; використовувати ефективні словесні і невербальні комунікації; різні технічні ресурси, у тому числі інформаційно-комунікаційні технології; методики навчання і викладання зорієнтовані підвищення якості результатів навчання студентів. Підвищення якості підготовки майбутніх студентів і фахівців зорієнтовано на реалізацію цілей і зобов'язання, передбачених державною програмою розвитку Австралії. Крім того, розроблення і впровадження професійних стандартів суттєво підвищило світові рейтинги Австралії в галузі освіти. Запропоновані підходи до структури і змісту професійних стандартів педагогічних і науково-педагогічних працівників Австралії можна використати при розробленні професійних стандартів і професійних профілів науково-педагогічних працівників України.

Список використаних джерел

1. Council of Australian Governments (COAG) meeting Communiqué. 9 February 2018. URL: <https://www.coag.gov.au/meeting-outcomes/coag-meeting-communiqué-9-february-2018>.
2. Melbourne Declaration on Educational Goals for Young Australians, 2008. URL: http://www.curriculum.edu.au/verne/_resources/National_Declaration_on_the_Educational_Goals_for_Young_Australians.pdf
3. Declaration on the Educational Goals for Young Australians.pdf
4. National Professional Standards for Teachers February 2011. URL: https://cpb-ap-se2.wpmucdn.com/global2.vic.edu.au/dist/4/27581/files/2014/07/AITSL_National_Professional_Standards_for_Teachers-159dqgr.pdf
5. Yinger R.J. & Hendricks-Lee M.S. The language of standards and teacher education reform. *Educational Policy*. 14 (1). 2000. C. 94–106. Viewed 18. January 2011. URL: <http://epx.sagepub.com/content/14/1/94>

References

1. Council of Australian Governments (COAG) meeting Communiqué. 9 February 2018. URL: <https://www.coag.gov.au/meeting-outcomes/coag-meeting-communiqué-9-february-2018>.
2. Melbourne Declaration on Educational Goals for Young Australians, 2008. URL: http://www.curriculum.edu.au/verne/_resources/National_Declaration_on_the_Educational_Goals_for_Young_Australians.pdf
3. Declaration on the Educational Goals for Young Australians.pdf
4. National Professional Standards for Teachers February 2011. URL: https://cpb-ap-se2.wpmucdn.com/global2.vic.edu.au/dist/4/27581/files/2014/07/AITSL_National_Professional_Standards_for_Teachers-159dqgr.pdf
5. Yinger R.J. & Hendricks-Lee M.S. The language of standards and teacher education reform. *Educational Policy*. 14 (1). 2000. C. 94–106. Viewed 18. January 2011. URL: <http://epx.sagepub.com/content/14/1/94>

Юрий Скиба. Государственные требования к профессиональным компетентностям ассистентов (выпускников) высших учебных заведений Австралии

В статье раскрыта структура и содержание профессиональных стандартов для ассистентов (выпускников) высших учебных заведений Австралии. Выявлено, что профессиональные стандарты прежде всего устанавливают определенные рамки к уровню общих и специальных компетентностей необходимых для осуществления практической педагогической деятельности. Профессиональные стандарты способствуют профессионализации преподавания и повышение статуса профессии педагогических и научно-педагогических работников учреждений среднего и высшего образования Австралии.

Установлено, что семь профессиональных стандартов (знать студентов и как они учатся; знать содержание и методику преподавания; планировать и внедрять эффективное обучение и преподавание; создавать и поддерживать благоприятные и безопасные учебные среды; оценивать, предоставлять

отзывы и отчеты об обучении студентов; заниматься профессиональным обучением, профессионально сотрудничать с коллегами, родителями и обществом) раскрывают компетентности какими должны обладать ассистенты (выпускники) учреждений высшего образования в трех сферах профессиональной деятельности (профессиональные знания, профессиональная практика и профессиональное взаимодействие).

Проанализированы дескрипторы оценивания профессиональных компетентностей ассистентов (выпускников) учреждений высшего образования Австралии, а именно: способность демонстрировать знание стратегий обучения и преподавания, в том числе инклюзивного обучения; понимание стратегий поддержания благоприятной и безопасной образовательной среды; использовать эффективные словесные и невербальные коммуникации; различные технические ресурсы, в том числе информационно-коммуникационные технологии, способствующие мотивированности студентов к обучению и повышению качеству их учебных достижений. Представленные дескрипторы позволяют ассистентам (выпускникам) высших учебных заведений оценить свои достижения, успехи в обучении и преподавании, а также осуществлять рефлексию по личной самореализации.

Ключевые слова: профессиональный стандарт, профессиональные компетентности, ассистент, выпускник, учреждение высшего образования, Австралия.

Yurii Skyba. Governmental requirements for professional competencies of Australian higher educational establishments graduates

The article covers the structure and the content of professional standards for Australian higher educational establishments graduates. It was discovered that professional standards form certain level of general and specific competencies required for realization of practical pedagogical activity. Professional standards assist to elevate the teaching skills and help to raise the professional status of educators and academics of Australian second-level education and higher education.

It was emphasized that seven professional standards (to know your students and the way they study; to know the content and the methodic of education; to plan and to implement effective teaching and studying; to create and support safe educational environments; to evaluate and comment students' studying process; to pursue professional education; to cooperate with colleagues and parents professionally) give the idea of what competencies should the graduates gain. These competencies should be practiced in three fields of professional activity: professional knowledge, professional practice and professional cooperation.

It was analyzed the evaluational descriptors of the professional competencies of higher educational establishments graduates. In particular, the ability to demonstrate properly the working knowledge of educational strategies, such as inclusive environment; the understanding of the strategies that are aimed to maintain safe and propitious environment; to use effective verbal and nonverbal means of communication; to apply technical resources, including information and communication technologies that elevate students' motivation and quality of their achievements. Provided descriptors give graduates the opportunity to evaluate their actual knowledge, achievements in studying and teaching, as well as give reasons to analyze personal fulfillment.

Keywords: professional standard, professional competencies, graduate, higher education establishment, Australia